

HET TEKEN

Tommy Guptill had vroeger een zuivelboerderij, die hij van zijn vader had geërfd en die een paar kilometer van het stadje Amgash in Illinois lag. Intussen was dat al jaren geleden, maar nog steeds werd Tommy soms 's nachts wakker met de angst die hij had gevoeld in de nacht dat zijn zuivelboerderij in vlammen was opgegaan. Ook hun huis was in vlammen opgegaan; door de wind waren de vonken overgewaaid naar het huis, dat niet ver van de stallen stond. Het was zijn schuld geweest – hij had altijd aangenomen dat het zijn schuld was – omdat hij die avond de melkmachines niet had gecontroleerd om te zien of ze wel goed waren afgesloten, en daar was de brand begonnen. En eenmaal begonnen greep het vuur als een razende om zich heen. Ze waren alles kwijtgeraakt, behalve de koperen lijst van de spiegel in de woonkamer, die hij de volgende dag tussen de resten was tegengekomen en daar had laten liggen. Er was een inzameling gehouden: een paar weken lang waren zijn kinderen in de kleren van klasgenoten naar school gegaan totdat hij weer enigszins tot zichzelf was gekomen en zijn weinige geld bijeen wist te rapen; hij verkocht het land aan de boer naast hem, maar het bracht niet veel op. Samen met zijn echtgenote Shirley, een kleine, knappe vrouw, kocht hij nieuwe kleren en ook een huisje,

en bij dat alles bleef Shirley bewonderenswaardig opgewekt. Ze moesten een huis kopen in Amgash, een verfallen stadje, en zijn kinderen moesten daar naar school in plaats van in Carlisle, waar ze vroeger naartoe konden omdat zijn boerderij precies op de grens tussen de twee stadjes had gelegen. Tommy nam een baan als conciërge bij de scholengemeenschap van Amgash; het regelmatige werk trok hem aan en hij zou nooit op de boerderij van een ander kunnen gaan werken, daar had hij geen zin in. Hij was toen vijfendertig jaar.

Inmiddels waren de kinderen volwassen, hadden zelf al volwassen kinderen, en hij en Shirley woonden nog steeds in hun huisje; zij had rondom bloemen geplant, wat ongevoel was in dat stadje. In de tijd na de brand had Tommy erg over zijn kinderen ingezet; eerst woonden ze in een huis waar leerlingen op schoolreisje naartoe gingen – elk voorjaar kwam groep zeven een dagje uit Carlisle en zat dan tussen de middag aan de houten tafels bij de stallen te eten, waarna de kinderen door de stallen stommelden en toekeken als de mannen de koeien molken en het witte schuimende vocht door de doorzichtige plastic buizen omhoog en boven hen stroomde – en nu moesten ze hun vader zien als de man die, in zijn grijze broek en het witte overhemd waarop in rood *Tommy* stond geborduurd, met zijn bezem het ‘wondermiddel’ opveegde dat over braaksel werd uitgestrooid wanneer een leerling op de gang had overgegeven.

Afijn. Ze hadden het allemaal overleefd.

*

Die ochtend reed Tommy langzaam naar Carlisle om een paar boodschappen te doen; het was een zonnige zaterdag in mei en een paar dagen later zou zijn vrouw haar tweeëntachtigste verjaardag vieren. Om hem heen lag het lege land; de maïs was net ingezaaid, net als de soja. Sommige akkers waren nog bruin omdat ze waren omgeploegd voor het zaaien, maar verder was er vooral de weidse blauwe lucht met een paar witte wolkjes her en der boven de horizon. Hij passeerde het bord, het teken dat dit de zijweg was naar het huis van de Bartons; er stond nog steeds NAAI- EN VERSTELWERK op, hoewel Lydia Barton, de vrouw die het naai- en verstelwerk had verricht, al jaren dood was. De Bartons waren paria's geweest doordat ze uitzonderlijk arm en eigenaardig waren, zelfs voor een stadje als Amgash. Het oudste kind, een man die Pete heette, woonde er nu in zijn eentje, het middelste kind zat een paar stadjes verderop en de jongste, Lucy Barton, was jaren geleden gevlucht en was uiteindelijk in New York gaan wonen. Tommy moest vaak aan Lucy denken. Al die jaren dat ze na schooltijd alleen in een klaslokaal bleef zitten, vanaf de vierde klas tot en met haar eindexamenjaar op de middelbare school; het had een paar jaar geduurd voordat ze hem zelfs maar durfde aan te kijken.

Maar nu kwam Tommy langs het gebied waar zijn boerderij had gelegen – tegenwoordig waren er alleen nog maar akkers, er was geen spoor meer van een boerderij – en hij dacht, zoals wel vaker, aan zijn leven van toen. Het was een goed leven geweest; maar hij treurde niet om de dingen die gebeurd waren. Tommy was er de man niet naar om te treuren en in de nacht van de brand – te midden van zijn gierende angst – begreep hij dat het enige wat telde op

de hele wereld zijn vrouw en zijn kinderen waren, en hij bedacht dat er mensen waren die daar hun leven lang niet zo duidelijk en aanhoudend van doordrongen waren als hij. Zelf beschouwde hij de brand als een teken van God om dat geschenk goed vast te houden. Alleen voor zichzelf, want hij wilde niet worden gezien als iemand die rechtvaardigingen verzon voor een ramp; en hij wilde niet dat iemand dacht dat hij dat deed – zelfs zijn innig geliefde vrouw niet. Maar die nacht, terwijl zijn vrouw met de kinderen bij de weg was blijven staan – hij had hen het huis uit gestuurd zodra hij zag dat de stal in brand stond – en hij naar de immense vlammen die in de nachtelijke hemel op-laaiden keek en daarna het verschrikkelijke gekrijs van de stervende koeien hoorde, waren er tal van gevoelens bij hem bovengekomen, maar op het moment dat het dak van zijn huis met geraas instortte, in het huis zelf terecht kwam, precies in hun slaapkamers en de woonkamer beneden met alle foto's van de kinderen en zijn ouders, toen hij dat zag gebeuren voelde hij – ontegenzeggelijk – iets wat hij alleen kon beschouwen als de aanwezigheid van God, en hij begreep waarom engelen altijd met vleugels werden uitgebeeld, want die gewaarwording had hij gehad – van een geruis, misschien niet eens een geluid, en toen was het of God, die geen gezicht had maar wel God was, dicht bij hem kwam om – heel kortstondig, heel vluchtig – zonder woorden iets aan hem mee te delen wat Tommy opvatte als: *Het is goed, Tommy*. En toen had Tommy begrepen dat het goed was. Het ging zijn begrip te boven maar het was goed. En dat was het ook. Hij dacht vaak dat zijn kinderen meelevender waren geworden doordat ze naar een school moesten met kinderen die arm waren en niet uit dezelfde

soort gezinnen kwamen als de kinderen die ze vroeger hadden gekend. Sindsdien had hij de aanwezigheid van God bij tijd en wijle gevoeld, alsof er een gouden kleur dicht bij hem kwam, maar hij had zich nooit meer zo door God bezocht gevoeld als die nacht, en hij wist maar al te goed wat anderen daarvan zouden denken en daarom zou hij het tot zijn dood toe voor zich houden – dat teken van God.

Toch, op een lenteochtend als deze, bracht de geur van de grond de geuren van de koeien terug, het nattige van hun neus, de warmte van hun buik en van zijn stallen – hij had twee stallen gehad – en hij liet zijn gedachten gaan over de flarden van taferelen die bovenkwamen. Misschien kwam het doordat hij net voorbij het huis van de Bartons was gekomen, dat hij moest denken aan die man, Ken Barton, die de vader van die arme, zielige kinderen was geweest en af en toe bij Tommy had gewerkt, en toen dacht hij – zoals wel vaker – aan Lucy, die ergens anders was gaan studeren en daarna in New York was gaan wonen. Ze was schrijfster geworden.

Lucy Barton.

Tommy schudde onder het rijden even zijn hoofd. Tommy was veel te weten gekomen doordat hij meer dan dertig jaar conciërge op die school was geweest; hij wist van de zwangerschappen van meisjes en van drinkende moeders en vreemdgaande echtgenoten, want dat soort dingen hoorde hij als de leerlingen er in een groepje over stonden te praten voor de toiletten of bij de kantine; hij was in veel opzichten onzichtbaar, dat begreep hij. Maar over Lucy Barton had hij het meest ingezeten. Zij, haar zusje Vicky en haar broertje Pete waren het mikpunt geweest van de min-

achting van de andere kinderen, en ook van die van sommige docenten. En toch had hij het gevoel, doordat Lucy al die jaren al die dagen na de les op school was gebleven, dat hij haar het beste kende – ook al zei ze weinig. In het eerste jaar dat hij er werkte, toen zij in groep zes zat, had hij op een keer de deur van een lokaal geopend en haar op drie tegen elkaar geschoven stoelen voor de radiator zien liggen, diep in slaap met haar jas als deken over zich heen. Hij had naar haar staan te staren, had toegekeken terwijl haar borstkas zacht op en neer ging, had de donkere wallen onder haar ogen gezien, haar wimpers die als glinsterende sterretjes lagen uitgespreid, want haar oogleden waren vochtig alsof ze huilend in slaap was gevallen, en toen was hij langzaam, zo stil mogelijk achteruit de klas uit gelopen; het had hem bijna onbetamelijk geleken haar zo te ontdekken.

Eén keer, in de tijd dat ze in de onderbouw moest hebben gezeten – herinnerde hij zich nu – was hij het lokaal binnengekomen toen ze met krijt op het schoolbord stond te tekenen. Ze stopte ermee zodra hij een stap in het lokaal zette. ‘Ga maar door,’ zei hij. Op het bord stond een tekening van een klimplant met tal van kleine blaadjes. Lucy was van het schoolbord weggelopen en ineens zei ze iets tegen hem. ‘Ik heb het krijtje gebroken,’ zei ze. Tommy zei dat het niet gaf. ‘Ik heb het expres gedaan,’ zei ze toen, en voordat ze wegkeek zag hij een glimp van een glimlachje. ‘Expres?’ vroeg hij en zij had geknikt, weer met dat lachje. En toen had hij een krijtje gepakt, een dat heel was, en met een knipoog had hij het in tweeën gebroken. In zijn herinnering had ze bijna gegiecheld. Hij wees naar de klimplant met de kleine blaadjes. ‘Heb jij die getekend?’ vroeg hij. En

toen haalde ze haar schouders op en wendde zich af. Maar meestal zat ze gewoon aan een tafel te lezen of haar huiswerk te doen, hij kon wel zien dat ze daarmee bezig was.

Nu remde hij voor een stopbord en zei zachtjes de woorden voor zich uit: 'Lucy, Lucy, Lucy B. Hoe ging je weg, met wie ging je mee?'

Hij wist wel hoe. In de lente van haar laatste jaar was hij haar na schooltijd op de gang tegengekomen en ze had, opeens met een open blik en grote ogen, gezegd: 'Ik ga naar de universiteit, meneer Guptill!' En hij had gezegd: 'O, wat geweldig, Lucy.' Ze had haar armen om hem heen geslagen; ze had niet losgelaten en toen had hij haar ook omhelsd. Hij was die omarming nooit vergeten omdat ze zo mager was geweest; hij kon haar botten en haar kleine borstjes voelen, en ook omdat hij zich later afvroeg hoe vaak – hoe zelden – dat meisje was omarmd.

Tommy trok op na het stopbord en reed het stadje in; even verderop was een parkeerplaats. Tommy parkeerde, stapte uit en knipperde met zijn ogen in het zonlicht. 'Tommy Guptill,' riep iemand, en toen Tommy zich omdraaide zag hij Griff Johnson op zich af komen, hinkend als altijd, want Griffs ene been was korter dan het andere en zelfs de verdikte schoenzool kon het hinken niet verhelpen. Griff had zijn arm al uitgestoken om hem een hand te geven. 'Griffith,' zei Tommy, en ze stonden een hele tijd te zwengelen terwijl de auto's in de hoofdstraat hen langzaam passeerden. Griff was de verzekeringsagent in dit stadje en hij was Tommy ongelooflijk goedgezind geweest; toen hij vernam dat Tommy zijn boerderij niet voor de juiste waarde had verzekerd, had Griff gezegd: 'Ik ben je te laat tegengekomen,' wat inderdaad klopte. Maar Griff, met

zijn hartelijke gezicht en zijn inmiddels enorme buik, bleef Tommy goedgezind. Tommy kende zelfs niemand – dacht hij – die hem niet goedgezind was. Terwijl een windvlaag om hen heen draaide praatten ze over hun kinderen en kleinkinderen; Griff had een kleinzoon die aan de drugs was, wat Tommy erg verdrietig vond, en alleen maar knik-kend hoorde hij hem aan terwijl hij opkeek naar de bomen langs de hoofdstraat, met hun zo prille, lichtgroene blad, en toen hoorde hij hem aan over een andere kleinzoon, die nu medicijnen studeerde, en Tommy zei: ‘Goh, wat geweldig, wat goed van hem’, en ze sloegen elkaar op de schouder en liepen door.

In de kledingzaak, met het belletje dat zijn komst aankondigde, stond Marilyn Macauley een jurk te passen. ‘Wat brengt jou hier, Tommy?’ Marilyn overwoog de jurk te kopen voor de doop van haar kleindochter, zondag over een paar weken, zei ze terwijl ze aan de zijpanden trok; het was een beige jurk met wervelende rode rozen; ze had geen schoenen aan, ze stond gewoon op kousenvoeten. Ze zei dat het wel een uitspatting was om voor zo’n gelegenheid een nieuwe jurk te kopen, maar dat ze daar zin in had. Tommy – die Marilyn al jaren kende, al sinds ze als leerling in Amgash op de middelbare school zat – zag haar verlegenheid en zei dat hij het helemaal geen uitspatting vond. Toen zei hij: ‘Als je even tijd hebt, zou je me dan willen helpen iets voor mijn vrouw uit te zoeken?’ Hij zag dat ze iets kordaats over zich kreeg, en ze zei ja, natuurlijk, en liep de paskamer in en kwam weer tevoorschijn in haar gewone kleren, een zwarte rok met een blauwe trui, met daaronder haar platte zwarte schoenen, en ze nam Tommy mee naar de sjaals. ‘Kijk eens,’ zei ze en ze hield een rode sjaal op

waarin een motief van gouddraad was geweven. Tommy nam hem aan maar pakte met zijn andere hand een bebloemde sjaal. 'Of deze,' zei hij. En Marilyn zei: 'Ja, die past precies bij Shirley,' en toen begreep Tommy dat Marilyn die rode sjaal zelf mooi vond maar zichzelf nooit zou toestaan hem te kopen. In Tommy's eerste jaar als conciërge was Marilyn een leuk meisje geweest dat altijd 'Hoi, meneer Guptill!' riep wanneer ze hem zag, en nu was ze een oudere vrouw, nerveus, mager, met een ingevallen gezicht. Tommy dacht hetzelfde als iedereen, namelijk dat het kwam doordat haar man in Vietnam was geweest en nooit meer de oude was geworden; Tommy zag Charlie Macaulay weleens in de stad en hij leek altijd zo ver weg, die arme man, en ook die arme Marilyn. Daarom hield Tommy de rode sjaal met het gouddraad even in zijn handen alsof hij erover nadacht en toen zei hij: 'Je hebt gelijk, denk ik, deze past beter bij Shirley,' en hij liep met de bebloemde sjaal naar de kassa. Hij bedankte Marilyn voor haar hulp.

'Daar zal ze wel heel blij mee zijn, denk ik,' zei Marilyn, en Tommy zei dat hij dat ook dacht.

Eenmaal buiten liep Tommy naar de boekwinkel. Hij dacht dat hij daar misschien wel een boek over tuinieren kon vinden dat iets voor zijn vrouw zou zijn; toen hij binnen wat rondliep zag hij ineens – daar, midden in de winkel – een standaard met een nieuw boek van Lucy Barton. Hij pakte het; op het omslag stond een stadsgebouw, en toen keek hij op de achterkant, waarop een foto van haar was afgedrukt. Hij bedacht dat hij haar niet zou herkennen als hij haar nu tegenkwam, dat hij alleen omdat hij wist dat zij het was, nog een spootje van vroeger herkende, in haar glimlach, nog steeds een verlegen glimlach. Hij moest weer

denken aan die middag waarop ze had gezegd dat ze het krijtje expres had gebroken, dat gekke lachje die dag. Ze was nu een oudere vrouw en op de foto zat haar haar strak naar achteren en hoe langer hij keek, hoe meer hij het meisje zag dat ze vroeger was. Tommy deed een stap opzij voor een moeder met twee kleine kinderen, ze liep hem met de kleintjes voorbij en zei: ‘Sorry, mag ik even,’ en hij zei: ‘Natuurlijk,’ en hij vroeg zich af – zoals wel vaker – hoe Lucy’s leven was verlopen, daar ver weg in New York.

Hij zette het boek weer op de standaard en zocht de verkoopster om haar naar een boek over tuinieren te vragen. ‘Ik geloof dat ik precies heb wat u zoekt, het is nét binnen,’ en het meisje – dat eigenlijk geen meisje was, alleen waren ze tegenwoordig in Tommy’s ogen allemaal meisjes – gaf hem een boek met hyacinten op het omslag en hij zei: ‘O, perfect.’ Het meisje vroeg of ze het moest inpakken en hij zei ja, dat dat fijn zou zijn, en hij keek toe terwijl zij het boek met haar blauw gelakte nagels in het zilverige papier wikkelde, en geconcentreerd, met het puntje van haar tong tussen haar tanden, het pakje dichtplakte; toen ze klaar was keek ze hem met een brede lach aan. ‘Perfect,’ herhaalde hij en zij zei: ‘En een fijne dag verder, hoor,’ en hij wenste haar hetzelfde. Hij liep de winkel uit en stak in de stralende zon de straat over; hij zou Shirley over Lucy’s boek vertellen; ze was altijd dol op Lucy geweest, omdat hij dat ook was. Toen startte hij de motor en reed weg, dezelfde weg weer terug naar huis.

Tommy moest weer denken aan die jongen van Johnson, die maar niet van de drugs af kon komen, en toen kwam Marilyn Macauley weer boven, met haar man Charlie, en daarna moest hij weer denken aan zijn oudere broer,